

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

ارزیابی عوامل موثر بر دیدگاه گردشگران در حفاظت از محیط زیست روستایی

(مطالعه موردی، شهرستان کوهرنگ، روستای دیمه، چشمه دیمه)

حمید صابری^۱، معصومه ترکی هرچگانی^۲

۱-استادیار گروه جغرافیا، مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

M.t.1391@gmail.com^۱

چکیده

امروزه صنعت گردشگری به یکی از صنایع پیشرو در جهان تبدیل شده است. سودهای اقتصادی کلان از سوئی موجب رضایت ذینفعان شده و از سمت دیگر آثار مخرب آن بر محیط زیست مقصد، باعث خسارات زیان آور و گاهی جبران ناپذیر شده است. بیشتر مقاصد گردشگری بر بستر محیط و مصرف منابع شکل می گیرد که موجب از بین رفتن آن ها می گردد. با از بین رفتن منابع و آلودگی های زیست محیطی ایجاد شده، بحث توسعه پایدار مطرح می شود. هدف از انجام این پژوهش بررسی عوامل موثر بر دیدگاه گردشگران در حفاظت از محیط زیست روستایی (مطالعه موردی، شهرستان کوهرنگ، روستای دیمه، چشمه دیمه) می باشد. نوع پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی - پژوهشی می باشد. جامعه آماری مورد پژوهش بر اساس تخمین تعداد گردشگران و به صورت تصادفی ۱۵۰ گردشگر وارد شده به روستای گردشگر پذیر دیمه انتخاب شد. با مقدار آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و با استعانت از مطالعات میدانی و تکمیل پرسشنامه به روش نمونه گیری تصادفی نتایج نشان می دهد که: میزان ارتباط دو متغیر آگاهی فرهنگی گردشگران و حفاظت از محیط زیست ۰/۸۵ به دست آمده است که سطح معنی داری (۰/۰۰) محاسبه شده از سطح معناداری مورد نظر (۰/۰۵) کمتر است بیانگر این مطلب است که بین دو متغیر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل در جدول شماره ۵ نشان می دهد که رابطه بین دو متغیر نوع نگرش گردشگران به محیط زیست و حفاظت از محیط زیست روستا با مقدار آماره ۰/۶۸ و سطح معنی داری (۰/۰۱) نیز مثبت و معنادار می باشد. همچنین رابطه بین دو متغیر آموزش رسانه ای گردشگران و حفاظت از محیط زیست با سطح معنی داری (۰/۰۰) و مقدار ضریب به دست آمده (۰/۷۴) مثبت و معنادار می باشد. مشارکت محیط زیستی گردشگران و حفاظت از محیط زیست با مقدار ضریب به دست آمده ۰/۶۹ و سطح معنی داری (۰/۰۰) مثبت و معنادار می باشد. چنانچه از آمار به دست آمده میتوان ۴ فرضیه مورد تحقیق قرار گرفت و رابطه بین متغیرها مثبت و معنادار می باشد

کلمات کلیدی

ارزیابی، عوامل، دیدگاه، گردشگران، حفاظت از محیط زیست، روستا

مقدمه

تبعات ناشی از انقلاب صنعتی، شهرنشینی، گسترش راه‌ها و شبکه‌های حمل و نقل، ارتباطات بین-المللی، استفاده از فناوری‌های نو و به تبع آن افزایش اوقات فراغت، ارتقاء، امنیت و عواملی از این دست، باعث رشد روز افزون گردشگری شده است. این صنعت در سال‌های اخیر رشد فزاینده‌ای یافته و در توسعه‌ی کشورها، به ویژه در زمینه‌ی ایجاد اشتغال بسیار مهم بوده است. از سویی دیگر توسعه‌ی به یک‌باره و بدون برنامه‌ی صنعت گردشگری ممکن است کشور را با چالش‌های جدی مواجه سازد (ولی زاده ۱۳۸۵: ۵). و به قیمت تخریب فرهنگ جامعه‌ی میزبان، افزایش ناسازگاری‌های اجتماعی، تخریب محیط زیست و آلودگی‌های زیست محیطی جوامعی تمام شود که با چشم بسته به استقبال آن رفته-اند. بنابراین، امروزه برنامه‌ریزی جامع‌تری لازم است تا بتواند راهبردهای هماهنگ شده‌ای را جهت توسعه تدوین کند که با شرایط و الزامات قابل پیش بینی و غیر قابل پیش‌بینی سال‌های آینده منطبق و سازگار باشد.

امروزه سرعت تخریب محیط زیست از یک سو و بحث توسعه‌ی پایدار از سوی دیگر سازمان‌های آموزشی اعم از رسمی و غیررسمی را بر آن داشته است تا راهکارهای مناسب و موثری برای افزایش کارآمدی و پرشتاب کردن روند آموزش محیط زیست بیابند (طایی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۲).

در پهنه‌ی جهانی به امر آموزش محیط زیست توجه زیادی مبذول شده است. حتی در توصیه‌هایی که از طرف کنفرانس‌های اتحادیه‌ی جهانی حفاظت از طبیعت و منابع آن شده است، سودمندی و فوریت تعالیم مسائل مربوط به محیط زیست در کلیه‌ی سطوح تحصیلی خاطر نشان گشته است. یونسکو نیز همواره به عنوان یک سازمان بین‌المللی، آموزش محیط زیست را در رؤس فعالیت‌های خود گنجانده است. در سال ۱۹۶۸ کنفرانسی بین‌المللی درباره‌ی اصول علمی برای استفاده‌ی صحیح و حفاظت از منابع طبیعی برگزار شد. برنامه‌ی بین‌المللی انسان و کره‌ی مسکون^۱ که در سال ۱۹۷۰ تصویب و در سال ۱۹۷۱ به اجرا گذاشته شد، در برنامه‌های خود به جنبه‌های علمی، فنی و آموزشی استفاده‌ی صحیح و حفاظت از طبیعت و منابع آن را مورد تأکید قرار داد (دیبايي، ۱۳۷۱: ۷).

واژه‌ی محیط زیست از زبان فرانسه است، در متون مربوط به قرن دوازدهم میلادی یافت شده و در آن دوران کاربرد داشته است. در جهان معاصر (از دهه ۱۹۶۰ میلادی) این واژه به زبان انگلیسی وارد شده و برای تعریف جهان طبیعت در برابر جهان مدرن به کار گرفته شده است. در واقع با دخالت‌های پرشتاب و تک بعدی انسان در محیط زندگی (بیوسفر) در نیمه‌ی اول قرن بیستم میلادی، لزوم بازتعریف نسبت انسان با جهان طبیعت، از سوی مجامع بین‌المللی، به ویژه سازمان

^۱MAB (Man and the Biosphere)

^۲ Environment

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

ملل، احساس شد و در این راه از کلیدواژه‌ی محیط زیست برای گفتگو با توسعه‌گران و صاحبان صنایع به منظور دستیابی به تفاهم مشترک از نقش انسان بر زیست کره و وظیفه‌اش در قبال نسل بعد و سایر موجودات زنده و دارایی‌های زمین استفاده گردید (برخوردار، ۱۳۸۷: ۴).

محقق‌ی به نام لین «گردشگری روستایی عبارتست از فعالیتهای توریستی که در روستا صورت می‌پذیرد». این تعریف در نظر اول ساده به نظر می‌رسد؛ اما با نگاهی دقیقتر در می‌یابیم که در تعریف فوق بعضی واژه‌ها باید تحلیل شوند. بطور مثال محدوده و نوع فعالیتهای توریستی در روستا باید مشخص گردد. حوزه فعالیتهای گردشگری در روستا عبارتند از: گشت و گذار، فعالیتهای آبی، فعالیتهای هوایی، فعالیتهای زمینی، فعالیتهای ورزشی، فعالیتهای اکتشافی، فعالیتهای فرهنگی، دوره‌های یادگیری مهارت. (شارپلی، ۱۳۹۵: ۲۵)

بیان مساله

توجه به روستا و برنامه‌ریزی توسعه روستایی با رویکردهای گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی و از جمله ارکان اساسی دستیابی به توسعه پایدار، به ویژه در کشورهای در حال توسعه و جهان سومی است که رشد نامتوازن حاکم بر ساختار و سازمان فضای ملی آن‌ها، کوزه‌های توسعه و کاوهای عقب ماندگی را موجب شده است. (غفاری، ۱۳۸۸: ۱)

امروزه صنعت گردشگری فراتر از یک صنعت به مثابه یک پدیده‌ی پویای جهانی و اجتماعی دارای پیچیدگی‌های خاص خویش است. پدیده‌ای که با ساختاری در هم تنیده و پنهان در زمان‌ها و مکان‌های مختلف اشکال گوناگونی به خود می‌گیرد و به همین خاطر تأثیرات کاملاً متفاوتی را بر جوامع انسانی بر جای می‌نهد، از این روست که شناخت دقیق و تحلیل علمی این پدیده می‌تواند چارچوب‌های مطمئنی برای برنامه‌ریزی صنعت گردشگری فراهم آورد. صنعت گردشگری یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی جهان است که در سال‌های اخیر رشد فزاینده‌ای را به دنبال داشته و به عنوان روبه رشدترین صنعت اشتغال‌زا در دنیا و دومین صنعت پس از نفت شناخته شده و در توسعه‌ی کشورها بسیار مهم بوده است (لطفی و اذانی ۱۳۹۳: ۴). به دلیل توسعه‌ی روزافزون این صنعت بسیاری از صاحب نظران آن را صنعت مسلط سال‌های آینده معرفی می‌کنند (بیاتی خطیبی و همکاران ۱۳۸۹: ۲۹).

اثرات گردشگری بر محیط زیست شامل تخریب محیط زیست به دلیل ایجاد ساختمان‌ها و یا آلوده نمودن محیط زیست طبیعی است (ادینگتون، ۱۳۷۴: ۹۰). گردشگری نیز مانند سایر فعالیت‌های اقتصادی بر محیط طبیعی زندگی بشر تأثیر می‌گذارد. این تأثیرات بسیار متنوع، حین آماده سازی محیط برای پذیرش گردشگر و به هنگام بهره برداری روی می‌دهد و پس از اتمام بازدید نتایج آن‌ها بر محیط بر جای می‌ماند (رنجریان و زاهدی ۱۳۹۳: ۱۵۹).

مبانی نظری

به دنبال نگرانی‌ها در مورد مسائل محیط زیست و گردشگری، سازمان ملل متحد با ۲۲ عضو شامل اعضای کشورهای پیشرفته و در حال پیشرفت جهت تعیین استراتژی محیطی طولانی مدت برای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

جهان در سال ۱۹۸۷ میلادی نشستی تشکیل داد این نشست به مسائل و مشکلات زیست محیطی و توسعه‌ی پایدار در سراسر جهان پرداخت که گزارش نهایی این کمیسیون به نام آینده‌ی مشترک ما^۳ منتشر گردید. بعد از این کمیسیون، توسعه‌ی پایدار از اصلی‌ترین مباحث در تمام دنیا در رابطه با زندگی مردم به ویژه شهرنشینان مورد توجه قرار گرفت به کار بردن واژه‌ی توسعه‌ی پایدار بعد از کنفرانس ریودنژیرو در سال ۱۹۹۲ میلادی در محافل علمی فراگیر شد (افتخاری ۱۳۸۳: ۵).

انجمن جهانی سفر و گردشگری در پنج بخش به بررسی پیامدهای مهم زیست محیطی پرداخته است: گرمایش زمین، آسیب دیدگی لایه‌ی اوزن، باران‌های اسیدی، کم و آلوده شدن منابع آب، کاهش و آلودگی منابع خشکی مورد نظر پروژه‌های گردشگری. صنعت گردشگری پس از چند دهه دریافته است بی‌ثباتی سیاسی یا افزایش رقابت‌ها برای تصرف زمین، منجر به کاهش مقاصد جدید و پایین آمدن کیفیت مقاصد موجود شده است و این‌که تمامی بخش‌های صنعت گردشگری با از بین رفتن الگوهای زیستی طبیعی و انقراض گونه‌های گیاهی و جانوری مورد تهدید قرار گرفته است (گوهری، ۱۳۹۰: ۸۶).

فرسایش خاک، رانش زمین، تغییرات خط ساحلی، آسیب به آب‌سنگ‌های مرجانی، نابودی زیست‌گاه‌های ساحلی، خشک شدن یا آلودگی آب‌های زیرزمینی، فشار بر روی منابع آب و انرژی، معابر عمومی ساحلی و دسترسی به کنار دریا، به خطر افتادن بهداشت و سلامت ناشی از شبکه‌های ناکافی دفع زباله و فاضلاب از دیگر مشکلات زیست محیطی گردشگری هستند (پوروخشوری، ۱۳۷۷: ۹).

در سال ۱۹۹۵ همایشی در جزیره لانزاروت، یکی از جزایر قناری اسپانیا با هدف ممانعت از توسعه‌ی بی‌رویه‌ی مناطق خاص گردشگری و با مساعدت سازمان جهانی گردشگری، برنامه‌ی محیط زیست سازمان ملل متحد، یونسکو^۴، اتحادیه‌ی اروپا و مسئولین دولتی جزایر قناری و کشور اسپانیا برگزار شد. در نشست آغازین این همایش، پیام دبیر کل سازمان جهانی گردشگری خوانده شد: "آینده‌ی گردشگری به حفاظت محیط زیست و طبیعت زمین وابسته است" و پیامدهای زیر را دستاورد داد و ستد میان این دو بررسی نمود:

۱- گسترش گردشگری افزایش سطح آگاهی همگانی را نسبت به محیط زیست و منابع طبیعی و ملی به دنبال دارد.

۲- گردشگری سازمان یافته دوست و طرفدار محیط و منابع طبیعی است.

۳- یک صنعت گردشگری کارا نیازمند یک محیط زیست و طبیعت سرشار و توانمند است. (کارولین ۱۹۹۵: ۲۳).

اهداف تحقیق

^۳ Our Common Future

^۴ UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

هدف کلی: شناخت و ارزیابی عوامل موثر بر دیدگاه گردشگران در حفاظت از محیط زیست روستایی

اهداف فرعی (اختصاصی)

- بررسی و ارزیابی رابطه بین آگاهی فرهنگی گردشگران و حفظ محیط زیست روستا .
- تحلیل و ارزیابی رابطه بین نوع نگرش گردشگران به محیط زیست و حفظ محیط زیست روستا.
- بررسی رابطه بین آموزش رسانه ای گردشگران و حفظ محیط زیست روستایی.
- بررسی و ارزیابی بین مشارکت محیط زیستی گردشگران و حفظ محیط زیست روستا .
- ارایه پیشنهادات و راهبردهای اساسی در جهت کاهش تخریب و آلودگی های زیست محیطی ناشی از ورود گردشگران به مناطق روستایی.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری مورد پژوهش در این تحقیق شامل ۱۵۰ نفر از گردشگران وارد شده به روستای گردشگر پذیر دیمه (چشمه دیمه) در شهرستان کوهننگ استان چهارمحال و بختیاری می باشد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ ماهیت آمیخته از نوع متوالی اکتشافی (کیفی- کمی)؛ به لحاظ هدف کاربردی و در گردآوری و تحلیل داده ها، توصیفی- تحلیلی می باشد. در انجام این پژوهش پس از انجام مطالعات اولیه و استخراج مولفه ها، شاخص ها و متغیرهای پژوهش از متون و منابع علمی داخلی و خارجی و پس از مطالعات مبتنی بر مشاهدات میدانی بر مبنای اهداف، فرضیات و پرسشهای پژوهش اقدام به تنظیم پرسشنامه و سپس توزیع و تخصیص بین جامعه هدف و نمونه منتخب خواهد شد. یافته های حاصل با بهره گیری از نرم افزار SPSS مبتنی بر فرضیات تحقیق و روشها و مدل های منتخب تحلیل و نتایج استخراج خواهد شد. سرانجام پیشنهاداتی علمی- اجرایی به منظور عملیاتی ساختن یافته ها و راهبردها ارائه شد .

فرضیات پژوهش

- به نظر می رسد بین آگاهی فرهنگی گردشگران و حفظ محیط زیست روستا رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین نوع نگرش گردشگران به محیط زیست و حفظ محیط زیست رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین آموزش رسانه ای گردشگران و حفظ محیط زیست روستایی رابطه معناداری وجود دارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

به نظر می رسد بین مشارکت محیط زیستی گردشگران و حفظ محیط زیست روستا رابطه معناداری وجود دارد.

قلمرو تحقیق

دیمه روستایی در شهرستان کوهرنگ از توابع استان چهارمحال و بختیاری است. چشمه دیمه یعنی سرچشمه اصلی زاینده رود در این منطقه قرار دارد. این مکان زیبا به علت وجود فضاهاى سبز و بدیع در اطراف آن و همچنین راه دسترسی آسفالت، سرویس بهداشتی به همراه سکوی نشیمن و آلاچیق اطراف خود و مناظر بسیار زیبای آن، به عنوان یکی از تجمع گاههای همیشگی عشایر بختیاری و گردشگران استفاده می شود. این چشمه در روستای دیمه واقع شده است و در ۱۰ کیلومتری چلگرد واقع شده است. آب چشمه دیمه از ارتفاعات زردکوه سرچشمه می گیرد و مملو از مواد معدنی است. این چشمه با برخورداری از آبی غنی و چشم اندازهای طبیعی زیبا در پیرامون از گردشگاههای محبوب کوهرنگ است همچنین این چشمه توسط سازمان میراث فرهنگی در ۲۵ آبان ماه ۱۳۸۸ در فهرست میراث طبیعی ایران قرار گرفت.

چشمه زیبای دیمه

نتایج تحقیق

-آمار توصیفی

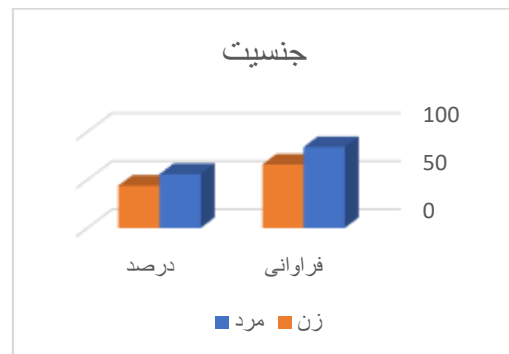
جنسیت پاسخگویان

در توزیع فراوانی مصاحبه شونده‌گان بر اساس جنسیت، ۵۶ درصد مرد و ۴۴ درصد زن است،

جدول شماره ی(۱) فراوانی و درصد فراوانی اعضای نمونه بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۸۴	۵۶
زن	۶۶	۴۴
کل	۱۵۰	۱۰۰

نمودار شماره ی(۱) میله‌ای اعضای نمونه بر اساس جنسیت

- وضعیت پاسخگویان بر حسب سن

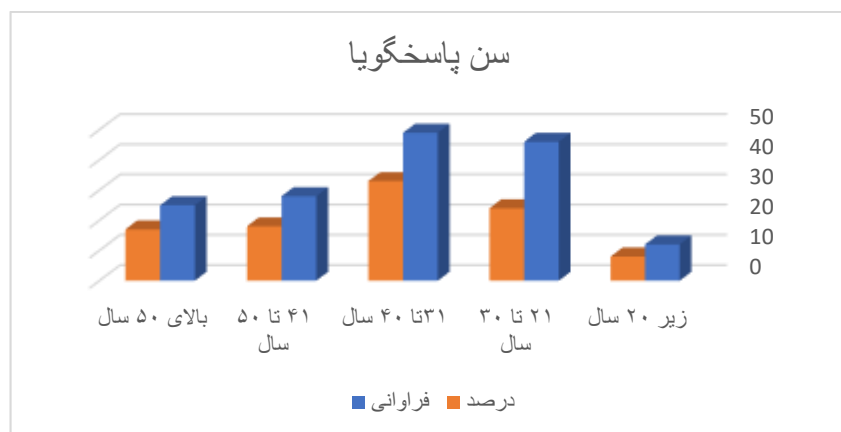
در توزیع فراوانی مصاحبه شونده‌گان بر اساس سن، ۸ درصد زیر ۲۰ سال، ۲۴ درصد ۲۰ تا ۳۰ سال، ۳۳ درصد ۳۱ تا ۴۰ سال، ۱۸ درصد ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۷ درصد بالای ۵۰ سال است.

جدول شماره ی (۲) فراوانی و درصد فراوانی اعضای نمونه بر اساس

سن	فراوانی	درصد
زیر ۲۰ سال	۱۲	۸
۲۰ تا ۳۰ سال	۳۶	۲۴
۳۱ تا ۴۰ سال	۴۹	۳۳
۴۱ تا ۵۰ سال	۲۸	۱۸
بالای ۵۰ سال	۲۵	۱۷
کل	۱۵۰	۱۰۰

نمودار شماره ی (۲) میله‌ای اعضای نمونه بر اساس سن

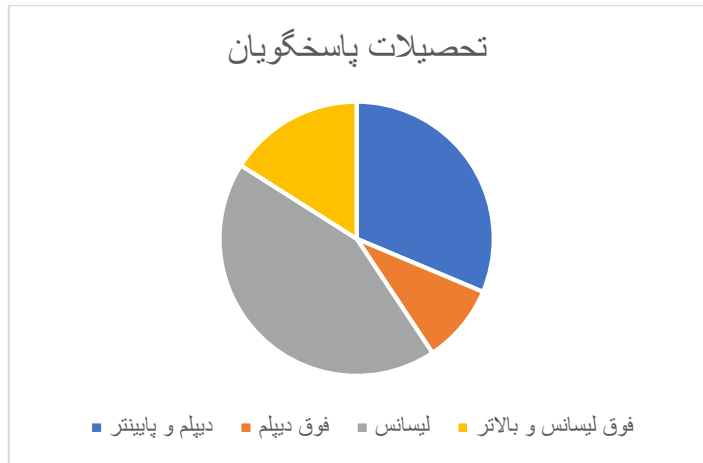
وضعیت پاسخگویان بر حسب تحصیلات

در توزیع فراوانی مصاحبه شونده‌گان بر اساس تحصیلات، ۳۱ درصد دیپلم و پایینتر، ۹ درصد فوق دیپلم، ۴۴ درصد لیسانس و ۱۶ درصد فوق لیسانس و بالاتر است

جدول شماره ی (۳) فراوانی و درصد فراوانی اعضای نمونه بر اساس تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
دیپلم و پایینتر	۴۷	۳۱
فوق دیپلم	۱۴	۹
لیسانس	۶۵	۴۴
فوق لیسانس و بالاتر	۲۴	۱۶
کل	۱۵۰	۱۰۰

نمودار شماره ی (۳) دایره ای اعضای نمونه بر اساس تحصیلات

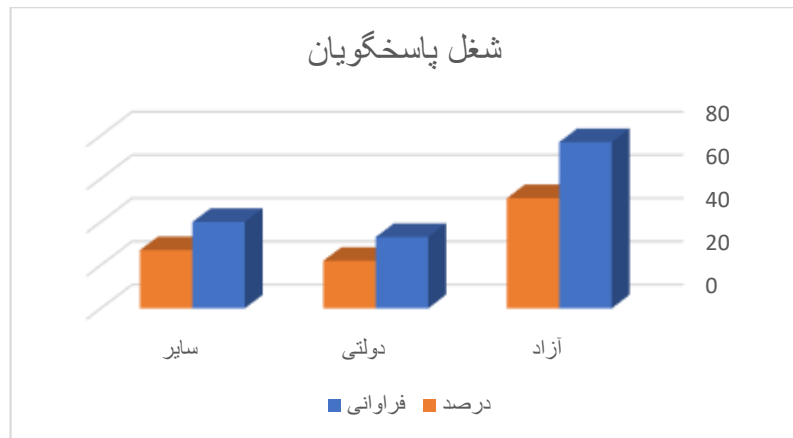
۴-۲-۵- وضعیت پاسخگویان بر حسب شغل

در توزیع فراوانی مصاحبه شونده‌گان بر اساس شغل، ۲۴ درصد آزاد، ۱۰ درصد دولتی و ۳۷ درصد کشاورز . باغدار و ۲۹ درصد سایر است،

جدول شماره ی(۴) فراوانی و درصد فراوانی اعضای نمونه بر اساس شغل

شغل	فراوانی	درصد
آزاد	۷۷	۵۱
دولتی	۳۳	۲۲
سایر	۴۰	۲۷
کل	۱۵۰	۱۰۰

نمودار شماره ی(۴) میله‌ای اعضای نمونه بر اساس شغل

-آمار استنباطی

در این قسمت به منظور آزمون فرضیات از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است.

جدول شماره ۵ (۵) نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب محاسبه شده	سطح معنی داری	رد تایید
آگاهی فرهنگی گردشگران	حفاظت از محیط زیست توسط گردشگران	۰/۸۵	۰/۰۰	تایید
نوع نگرش گردشگران به محیط زیست		۰/۶۸	۰/۰۱	تایید
آموزش رسانه ای گردشگران		۰/۷۴	۰/۰۰	تایید
مشارکت محیط زیستی گردشگران		۰/۶۹	۰/۰۰	تایید

میزان ارتباط دو متغیر آگاهی فرهنگی گردشگران و حفاظت از محیط زیست ۰/۸۵ به دست آمده است که سطح معنی داری (۰/۰۰) محاسبه شده از سطح معناداری مورد نظر (۰/۰۵) کمتر است بیانگر این مطلب است که بین دو متغیر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل در جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که رابطه بین دو متغیر نوع نگرش گردشگران به محیط زیست و حفاظت از محیط

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

زیست روستا با مقدار آماره ۰/۶۸ و سطح معنی داری (۰/۰۱) نیز مثبت و معنادار می باشد. همچنین رابطه بین دو متغیر آموزش رسانه ای گردشگران و حفاظت از محیط زیست با سطح معنی داری (۰/۰۰) و مقدار ضریب به دست آمده (۰/۷۴) مثبت و معنادار می باشد. مشارکت محیط زیستی گردشگران و حفاظت از محیط زیست با مقدار ضریب به دست آمده ۰/۶۹ و سطح معنی داری (۰/۰۰) مثبت و معنادار می باشد. چنانچه از آمار به دست آمده میتوان ۴ فرضیه مورد تحقیق مورد تایید قرار گرفت و رابطه بین متغیرها مثبت و معنادار می باشد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

گردشگری روستایی دارای ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست-محیطی و کالبدی است و به همین دلیل دارای مجموعه‌ای از آثار «مثبت» و «منفی» است. از این نظر، توسعه گردشگری، به‌طور عام و گردشگری روستایی، به‌طور خاص می‌باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت شود که کم‌ترین آثار منفی و بیش‌ترین آثار مثبت را در پی داشته باشد. بر این اساس راهبردهایی در جهت کاهش اثرات منفی گردشگری باید اتخاذ شود تا گردشگران با ورود به مناطق گردشگری کمترین آسیب را به محیط زیست وارد کنند.

-میزان استفاده از محیط، بدون آسیب رساندن به منابع طبیعی و ایجاد مشکلات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای یک اجتماع با فرهنگ سازی و افزایشگاهی گردشگران وارد شده به منطقه.

-تناسب تعداد بازدیدکنندگان از یک مکان گردشگری با حفظ کیفیت محیط و کیفیت تجربه گردشگر یکی از راهبردهای حفاظت از محیط زیست می باشد.

-فراهم نمودن زمینه برای مشارکت گردشگران در حفاظت محیط زیستی از طریق جمع آوری زباله ها و پسماندهای خانگی مانند پلاستیک، ظروف یکبار مصرف و امثال آن

-طرح برنامه های موثر و عملی جهت تغییر نگرش گردشگران نسبت به پاکیزگی و حفاظت از مناطق گردشگری با آموزش های رسانه ای صدا و سیما.

--از جمله کارهایی که دولت ها می توانند انجام دهند بالا بردن سطح فرهنگ و آگاهی مردم، چه مردم بومی و چه گردشگران در زمینه حفظ محیط زیست است.

-نحوه رفتار و استفاده مردم بومی از طبیعت و محیط زیست میتواند بسیار موثر باشد زیرا به طور غیر مستقیم موجب می شود تا گردشگران مجبور شوند از محیط زیست نگهداری نمایند.

منابع

- ادینگتون، جان. (1374). اکولوژی، فعالیت های تفریحی و صنعت جهانگردی. تهران: سازمان حفاظت محیط زیست.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

-- افتخاری، عبدالرضا و قادری، اسماعیل (۱۳۸۱) نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی (نقد و تحلیل چارچوب های نظری)، فصلنامه برنامه ریزی و آمایش فضا، انتشارات دانشگاه تربیت مدرس ، دوره ی ۶، شماره ی ۲

- بیاتی خطیبی ،مهین، شهابی ،هیمن و قادری زاده ،هانا . (1389) . ژئوتوریسم، رویکردی نو در بهره گیری از جاذبه های ژئومورفولوژی . فضای جغرافیایی .

- برخوردار ،بنفشه . (1387) . شناخت محیط زیست . تهران : دانشگاه پیام نور .

- پوروخشوری ،زهرا . (1377) . ترویج توریسم پایدار در ناحیه ی ساحلی . فصلنامه ی علمی محیط زیست . 9-19، 24.

- رنجبریان ،بهرام وزاهدی ،محمد . (1393) . شناخت گردشگری . اصفهان : چهارباغ .

- دیبایی ،پرویز . (1371) . شناخت جهانگردی . تهران : دانشگاه علامه طباطبایی .

-- شارپلی ،ریچارد . (1395) . توسعه ی گردشگری و محیط زیست (فراتر از پایداری) . مترجمان یاسر رمضان نژاد و علی پورقیومی . تهران : مهکامه .

- طایبی ،هدی ،شاه حسینی ،نجیبه و ملکی ،امیر . (1392) . آموزش مجازی محیط زیست پیش بایست ارتقای کیفیت آموزش عمومی در قرن بیست و یکم . فصلنامه ی آموزش محیط زیست و توسعه ی پایدار . 31-42.

- گوهری ،محمد رضا . (1390) . اثرات جهانگردی . تهران ، انتشارات دریچه ی نو .

- لطفی ،فرنوش ،اذانی ،مهتری . (1393) . جاذبه های گردشگری و بررسی عوامل موثر بر انتخاب و ارزیابی جاذبه های گردشگری مطالعه موردی شهر بندرعباس . اولین همایش ملی توریسم و گردشگری سبز .

-- غفاری، سید رامین (۱۳۸۸) مقدمه ای بر برنامه ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، سامان دانش، شهرکرد.

- ولی زاده ،حمید . (1385) . چالش های فراروی صنعت گردشگری در ایران با تاکید بر کلانشهر تبریز . پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه تبریز .

Karolin Henriksen, E. (1995). Environmental Issues in Museum: Applying Public Perceptions in Exhibition Development. *Curatot* , 90-104.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN